

METODICKO-ORGANIZAČNÉ POKYNY

47. ročník Geografickej olympiády, kategórie E, F, G (ZŠ a OG)

školský rok 2018/2019

Cieľ súťaže:

Cieľom Geografickej olympiády je rozvíjať záujem žiakov o geografiu ako nosného predmetu poznávania krajiny a prírody. Nemalou mierou má prispieť k zvýšeniu a k aktualizácii úrovne vyučovania geografie na ZŠ a 1. stupni 8-ročných gymnázií. Má podporiť rozširovanie geografických vedomostí žiakov, ich praktických zručností v topografii, v záujmovej činnosti pri poznávaní a ochrane miestnej krajiny. Má viesť žiakov k pochopeniu sveta ako multikultúrneho priestoru, a tým k akceptovaniu zvykov, tradícií a spôsobu života obyvateľov iných krajín sveta. Vedie žiakov ku komplexnému chápaniu vzťahu prírody a spoločnosti, a tým vytvára vyvážený a zodpovedný vzťah k životnému prostrediu, k jeho ochrane a tvorbe. Zabezpečuje rozvíjanie environmentálneho myslenia a humanizuje vzťah človeka ku krajine a prírode. Podporuje všeľudské zásady a princípy vyjadrené v stratégii udržateľného rozvoja Zeme.

Účasť v súťaži:

Jednotlivci, žiaci 4.* - 9. ročníka ZŠ a 1. stupňa 8-ročných gymnázií, ktorí majú záujem o geografiu.

Súťažné kategórie:

Základné školy	G kat. – 4.* a 5. ročník	1. stupeň OG	–
	F kat. – 6. a 7. ročník		F kat. – 1. a 2. ročník
	E kat. – 8. a 9. ročník		E kat. – 3. a 4. ročník

*Podľa nového Organizačného poriadku Geografickej olympiády sa v prípade záujmu môžu súťaže zúčastniť aj žiaci 4. ročníka ZŠ.

Obsah súťaže:

Obsahom súťaže je prezentácia vedomostí z geografie a zručnosti v práci s atlasom a mapou.

Spôsob súťaže:

Súťaž prebieha písomnou formou a spočíva vo **vypracovaní úloh v teste**, ktorý má **dve časti**. Každá správna vedomosť alebo zručnosť má hodnotu jedného bodu. Celý test obsahuje úlohy **spolu za 100 bodov**.

V školskom a v okresnom kole v prvej časti súťaže žiaci vypracujú otázky a úlohy s hodnotou 60 b. v časovom limite max. 45 min., a to **z monotematického celku** bez atlasu (10 b.), **z tém stanovených v Metodicko-organizačných pokynoch** pre daný ročník súťaže bez atlasu (40 b.) a **z poznatkov o miestnej krajine** bez atlasu (10 b.). Úlohy z poznatkov o miestnej krajine (ktorou sa myslí okolie školy, príslušné sídlo, príslušný okres, miestny región a pod.) pripravuje školská, resp. okresná odborná komisia GO. **Znenie úloh z poznatkov o miestnej krajine ako aj ich vypracovanie súťažiacimi postupujúcimi do vyššieho kola predloží školská, resp. okresná odborná komisia GO na požiadanie organizátorovi ktoréhokoľvek vyššieho kola GO.**

V druhej časti súťažiaci riešia úlohy zamerané **na preverenie zručnosti v práci s atlasom a mapou** a na orientáciu v teréne s použitím pomôcok a atlasov odporúčaných v Metodicko-organizačných pokynoch. Druhá časť má hodnotu 40 b. a časový limit stanovený na max. 60 min.

V krajskom a v celoštátnom kole v prvej časti súťaže žiaci vypracujú otázky a úlohy **z monotematického celku** bez atlasu (20 b.) a **z tém stanovených v Metodicko-organizačných pokynoch** pre daný ročník súťaže bez atlasu v hodnote 40 b. v časovom limite max. 45 min. **Druhá časť** obsahuje úlohy zamerané **na preverenie zručnosti v práci s atlasom a mapou** a na orientáciu v teréne s použitím pomôcok a atlasov odporúčaných v Metodicko-organizačných pokynoch. Druhá časť má hodnotu 40 b. a časový limit stanovený na max. 60 min.

Úspešným riešiteľom GO v jednotlivých kolách a kategóriách sa stáva žiak (žiačka), ktorý(á) dosiahne minimálne 55 bodov v školskom kole, 65 bodov v okresnom kole, 75 bodov v krajskom, resp. celoštátnom kole GO.

Pomocná literatúra pre prípravu otázok o miestnej krajine:

DUBCOVÁ, A., a kol., 2012. *Mikrogeografia - krajina okolo nás*. Nitra: UKF, 2012, 185 s. ISBN 978-80-558-0112-4.

ĎURAJKOVÁ, D., NOGOVÁ, M., 2014. *Tvorba testov v spoločenskovedných predmetoch*. Bratislava: 2014, 65 s. ISBN 978-80-565-0260-0. Dostupné na:

<https://mpc-edu.sk/autorgarant-vp/phdr-daniela-durajkova>

KRAMÁREKOVÁ, H., DUBCOVÁ, A., AHLERSOVÁ, A., 2001. *Geografia - okres Nitra v otázkach. Zbierka úloh geografickej olympiády pre ZŠ a OGY o miestnej krajine*. Nitra: Enigma, 2001, 74 s. ISBN 80-85471-53-1.

MADZIKOVÁ, A., KANCÍR, J., ZLACKÁ, A., 2003. *Geografia okresu Prešov: námety na úlohy pre geografickú olympiádu ZŠ a OG k miestnemu regiónu*. Prešov: Metodicko-pedagogické centrum, 2003, 41 s. ISBN 80-8045-286-5.

ŠKODOVÁ, M. (ed.)., 2013. *Regionálna geografia Horného Pohronia*. Harmanec: VKÚ, a. s. 2013, 84 s. ISBN 978-80-557-0585-9.

NEMČÍKOVÁ, M., 2009. *Región horné Požitavie*. Nitra: UKF, 2009, 84 s. ISBN 978-80-8094-609-8.

TOLMÁČI, L., 2003. *Didaktické testy v geografii*. Bratislava: Univerzita Komenského, 2003, 121 s. ISBN 80-89080-45-6.

TOLMÁČI, L. 2006. *Geografické testové úlohy a testy*. Bratislava: KARTPRINT, 2006, 60 s. ISBN 80-88870-55-0.

Postup v súťaži:

Žiak spravidla **súťaží v kategórii, ktorá zodpovedá jeho ročníku**, v prípade záujmu môže súťažiť aj v kategórii zodpovedajúcej vyšším ročníkom (v jednom školskom roku vždy v tej istej kategórii vo všetkých kolách). **Žiak nemôže súťažiť v dvoch vekových kategóriách.**

Zo školského kola do okresného kola postupujú z každej kategórie (E, F, G) maximálne prví traja úspešní riešitelia. **Z okresného kola do krajského** postupujú maximálne prví traja úspešní riešitelia z kategórií F, E. (V okresnom a krajskom kole počet postupujúcich stanoví organizátor súťaže s prihliadnutím na svoje organizačné možnosti.)

Z krajského kola do celoštátneho kola postupujú prví štyria úspešní riešitelia z kategórie E.

V prípade, že sa na postupovej pozícii umiestni neúspešný riešiteľ, do vyššieho kola nepostupuje. Organizátor vyššieho kola môže namiesto neho pozvať iného úspešného riešiteľa, ktorý v nižšom kole skončil na nepostupovej pozícii (do okresného kola môže byť pozvaný úspešný riešiteľ školského kola, ktorý skončil na nepostupovej pozícii v niektorej inej ZŠ alebo v niektorom inom OG; do krajského kola môže byť pozvaný úspešný riešiteľ okresného kola, ktorý skončil na nepostupovej pozícii v niektorom inom okrese, podobne v celoštátnom kole v niektorom inom kraji), pričom rozhodujúcim kritériom pre postup je vyšší počet dosiahnutých bodov.

V prípade celkovej rovnosti bodov o umiestnení rozhodujú **lepšie výsledky v prvej časti testu**. V prípade rovnosti bodov oboch častí testu o lepšom umiestnení rozhoduje **vyšší počet bodov za úlohy monotematickej časti** označené v teste symbolom *. V prípade rovnosti bodov všetkých častí testu (vrátane úloh monotematickej časti) komisia vyberie otázku z testu, na základe ktorej sa stanoví konečné poradie.

Prihlasovanie a dozor na celoštátnom kole:

Postupujúci súťažiaci do celoštátneho kola sa prihlásia v stanovenom termíne prostredníctvom elektronického formulára na internetovej stránke www.olympiady.sk. V časti GO/aktuálny ročník bude zverejnená aj pozvánka a pokyny pre účastníkov celoštátneho kola.

Oficiálny dozor, ktorý zabezpečí organizátor celoštátneho kola, zodpovedá za bezpečnosť súťažiacich v čase od registrácie až po jeho oficiálne ukončenie.

Monotematická časť: Cestovný ruch so zameraním na vybrané mimoeurópske štáty

Anotácia: Definícia cestovného ruchu. Cestovný ruch ako súčasť ľudských aktivít, vplyv cestovného ruchu na hospodárstvo a prírodu, pozitíva a negatíva cestovného ruchu, predpoklady cestovného ruchu, aktuálne najnavštevovanejšie štáty sveta (vymenovať). Cestovný ruch vo vybraných mimoeurópskych štátoch: USA, Brazília, India, Austrália (prírodné zaujímavosti – národné parky a chránené územia, prírodné vytvory, vodné plochy, atď.; horské a prímorské strediská; najnavštevovanejšie mestá; historické

miesta; pútnické miesta; miesta významných kultúrnych a športových podujatí – festivaly, výstavy, karnevaly, dejiská olympijských hier, atď.; kúpele; pamiatky; atrakcie; lokality zo zoznamu UNESCO – zamerať sa na najznámejšie a najnavštevovanejšie lokality, a pod.), ročné počty zahraničných návštevníkov vo vybraných mimoeurópskych štátoch (orientačne).

Pomocná literatúra pre prípravu na monotematickú časť:

Štatistika UNWTO - Cestovný ruch vo svete v roku 2017.

Štatistika UNWTO - Cestovný ruch v roku 2017 podľa svetových regiónov. Dostupné na:

<https://www.mindop.sk/ministerstvo-1/cestovny-ruch-7/statistika/statistika-unwto>

*UNWTO Tourism Highlights 2018 Edition. eISBN: 978-92-844-1987-6. Dostupné na:

<https://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284419876>

**UNESCO World Heritage Convention – The List – Interactive Map. Dostupné na:

<http://whc.unesco.org/en/interactive-map/>

*zamerať sa na informácie v tabuľkách a grafoch

**zamerať sa na najznámejšie lokality svetového dedičstva vo vybraných štátoch

Pre prípravu na monotematickú časť sú vhodné kapitoly venované cestovnému ruchu v monografiách vybraných štátov, cestopisy (filmy, knihy), články v časopisoch venované turistickému ruchu, turistické bedekery ako aj webové stránky štátov zamerané na cestovný ruch. Napríklad:

<https://www.visittheusa.com/experience/5-must-see-national-parks-fall>

<https://www.tripsavvy.com/the-top-places-to-visit-in-the-united-states-3301129>

<https://www.planetware.com/tourist-attractions/brazil-bra.htm>

<http://trak.in/tags/business/2010/04/19/top-10-ten-tourist-attractions-destinations-india/>

<https://www.planetware.com/tourist-attractions/australia-aus.htm>

<https://www.australia.com/en-us> (Places to go)

Časový harmonogram súťaže a témy prvej časti testu:

Školské kolo* (do 7. 12. 2018) a okresné kolo (7. 2. 2019)	
Témy:	
kat. G – 4. a 5. roč. ZŠ	<p>Tvar Zeme, zemepisná sieť <i>Anotácia: sieť rovnobežiek a poludníkov, určovanie polohy na zemskom povrchu, zemské pologule, významné rovnobežky a poludníky a ich súvis so vzájomnou polohou Slnka a Zeme počas roka a s distribúciou svetla a tepla.</i></p> <p>Pohyby Zeme <i>Anotácia: rotácia a obeh, ich dôsledky, súvis s kalendárom – dni rovnodennosti a slnovratov, polárny deň a noc.</i></p> <p>Planéty Slnčnej sústavy: <i>Anotácia: Planéty a ich najznámejšie mesiace, hlavné charakteristiky a vlastnosti, rozpoznanie podľa obrázka.</i></p> <p>Známi objavitelia a cestovatelia <i>Anotácia: Významní svetoví a slovenskí objavitelia a cestovatelia, ich cesty, objavy, rekordy (Krištof Kolumbus, Fernão Magalhães, James Cook, Móric Beňovský, Milan Rastislav Štefánik, František Kele, Roald Amundsen, Robert Scott, Peter Valušiak, Edmund Hillary, Jozef Psočka, Zoltán Demján, Jean Jacques Cousteau, Jacques Piccard, Don Walsh, Juraj Gagarin, Valentína Tereškovová, Neil Armstrong, Vladimír Remek, Ivan Bella)</i></p>

kat. F – 6. a 7. roč. ZŠ, 1. a 2. OG	<p>Najväčšie nížiny sveta <i>Anotácia: najväčšie nížiny jednotlivých svetadielov a makroregiónov sveta, ich poloha, rozloha, hustota osídlenia, pôdy, vodstvo, rastlinstvo a živočíšstvo, klíma, hospodárske využitie (poľnohospodárska činnosť, najväčšie sídla, suroviny, dopravné siete, atď.), environmentálne ohrozenia, a pod.</i></p> <p>Stredozemné more <i>Anotácia: prírodné podmienky, členitosť pobrežia, charakteristické vlastnosti, špecifiká a zvláštnosti, hospodárske využitie (doprava, nerastné suroviny, cestovný ruch, atď.), ostrovy a súostrovia.</i></p>
kat. E – 8. a 9. roč. ZŠ, 3. a 4. OG	<p>Najväčšie sídla Slovenska a Česka <i>Anotácia: poloha, charakteristické vlastnosti a symboly, obyvateľstvo a hospodárstvo, jedinečné črty, turistické atrakcie, ohrozenia a problémy.</i></p> <p>Dopravná sieť Slovenskej republiky <i>Anotácia: železničné, cestné a vodné trasy, dopravné uzly, letiská, prístavy, hraničné priechody, hospodársky význam dopravy, riziká a ohrozenia.</i></p>
<p><i>*V teste školského kola nemusia (ale môžu) byť zastúpené otázky zo všetkých tém stanovených pre toto kolo. Zostavovateľ testu si môže vybrať iba jednu tému alebo použiť viaceré.</i></p>	

Krajské kolo (11. 4. 2019)	
Témy:	
kat. F – 6. a 7. roč. ZŠ, 1. a 2. OG	<p>Atlantický oceán <i>Anotácia: prírodné podmienky, členitosť pobrežia, charakteristické vlastnosti, špecifiká a zvláštnosti, hospodárske využitie (doprava, nerastné suroviny, cestovný ruch, atď.), ostrovy a súostrovia.</i></p> <p>+ témy kat. F z nižších kôl</p>
kat. E – 8. a 9. roč. ZŠ, 3. a 4. OG	<p>Hlavné mestá štátov EÚ <i>Anotácia: poloha, charakteristické vlastnosti a symboly, obyvateľstvo a hospodárstvo, jedinečné črty, turistické atrakcie, ohrozenia a problémy.</i></p> <p>+ témy kat. E z nižších kôl</p>

Celoštátne kolo (17. – 18. 5. 2019)	
Témy:	
kat. E – 8. a 9. roč. ZŠ, 3. a 4. OG	<p>Vodstvo Slovenskej republiky <i>Anotácia: riečna sieť, jazerá, plesá, priehrady, pramene podzemnej vody, gejzíry, hospodárske využitie (doprava, rybolov, suroviny pre priemysel, cestovný ruch, zdravotníctvo, atď.), environmentálne ohrozenia a pod.</i></p> <p>+ témy kat. E z nižších kôl</p>

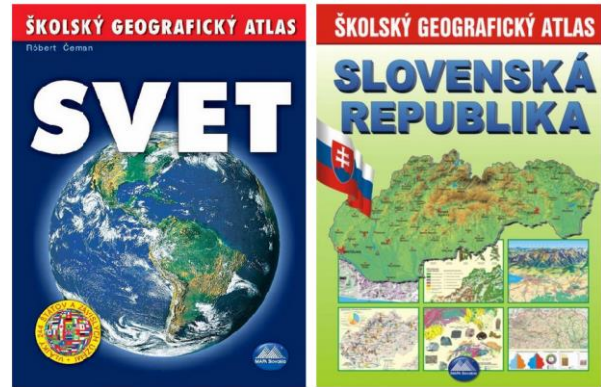
Učiteľia geografie na základných školách a osemročných gymnáziách sa môžu **spolupodieľať na príprave tém** pre jednotlivé kolá a kategórie súťaže. Návrhy tém pre školský rok 2019/20 vrátane krátkej anotácie môžu zasielať na adresy gabriela.novakova@uniba.sk a hkramarekova@ukf.sk do **31. 5. 2019**.

Otázky v druhej časti testu jednotlivých kategórií sú pripravené s pomocou atlasov:

ČEMAN, R. a kol. 2017. *SVET. Školský geografický atlas*. MAPA Slovakia Plus, s. r. o., 2017, 112 s. ISBN 978-80-8067-260-7.

ČEMAN, R. a kol. 2017. *Školský geografický atlas Slovenská republika*. Bratislava: MAPA Slovakia Plus, s.r.o., 2017, s. 89. ISBN 978-80-8067-298-0.

Odporúčame, aby si súťažiaci všetkých kategórií priniesli na súťaž vyššie uvedené atlasy, ktoré budú použité pri príprave otázok v druhej časti testu.

Povolené pomôcky pri vypracovávaní testov:

Pravítko s ryskou, pravítko dlhé, uhlomer, pero, ceruzka, guma, kružidlo, kalkulačka, jazykový slovník, nitka, priesvitný alebo pauzovací papier, milimetrový papier, odporúčané atlasy.

Záverčné ustanovenia:

Organizátor je povinný najmenej 10 dní pred súťažou oznámiť účastníkom miesto, dátum, čas a podmienky súťažného kola. Výsledkovú listinu nižšieho kola je organizátor kola povinný do 7 dní zaslať organizátorovi vyššieho kola.

Výsledková listina má obsahovať nasledujúce údaje: meno a priezvisko súťažiaceho, názov a úplná adresa ZŠ alebo OG vrátane PŠČ, ročník ZŠ alebo OG, meno a priezvisko učiteľa, ktorý zodpovedá za prípravu žiaka na GO, počet bodov dosiahnutý v jednotlivých častiach testu (monotematická časť, prvá časť testu bez monotematickej časti, druhá časť testu, v prípade školských a okresných kôl aj časť o miestnej krajine), celkový počet dosiahnutých bodov, umiestnenie, informáciu o úspešnosti/neúspešnosti riešiteľa v príslušnom kole.

Tieto Metodicko-organizačné pokyny sú rovnocenné s Organizačným poriadkom Geografickej olympiády.

Adresár krajských komisií GO pre ZŠ a OG:

- 1. Bratislavský kraj** – Mgr. Eva Džupinová, PhD., podpredsedníčka KK GO
UIŠI, Fakulta informatiky a informačných technológií STU, Ilkovičova 2, 842 16 Bratislava
dzupinovae@gmail.com
- 2. Trnavský kraj** – RNDr. František Klotton, podpredseda KK GO
Základná škola, Hlavná 148, 925 08 Čierny Brod
+421 31 784 82 45, f.klotton@centrum.sk
- 3. Trenčiansky kraj** – RNDr. Hilda Kramáreková, PhD., predsedníčka KK GO
Katedra geografie a regionálneho rozvoja FPV UKF, Trieda A. Hlinku 1, 949 74 Nitra
+421 37 640 86 38, hkramarekova@ukf.sk
- 4. Nitriansky kraj** – doc. RNDr. Alena Dubcová, CSc., predsedníčka KK GO
Katedra geografie a regionálneho rozvoja FPV UKF, Trieda A. Hlinku 1, 949 74 Nitra
+421 37 640 86 36, adubcova@ukf.sk
- 5. Banskobystrický kraj** – RNDr. Martina Škodová, PhD., predsedníčka KK GO
Katedra geografie a krajinnej ekológie FPV UMB, Tajovského 40, 974 01 Banská Bystrica
+421 48 446 73 03, martina.skodova@umb.sk
- 6. Žilinský kraj** – PaedDr. Iveta Rakytová, PhD., podpredsedníčka KK GO
Katolícka univerzita v Ružomberku, Pedagogická fakulta, Katedra geografie, Hrabovská cesta 1,
034 01 Ružomberok
+421 44 432 68 42, iveta.rakytova@ku.sk

7. Prešovský kraj – RNDr. Štefan Koco, PhD., podpredseda KK GO

Prešovská univerzita v Prešove, Fakulta humanitných a prírodných vied, Katedra geografie a aplikovanej geoinformatiky, Ul. 17. novembra 1, 081 16 Prešov
+ 421 51 757 06 91, stefan.koco@unipo.sk

8. Košický kraj – RNDr. Stela Csachová, PhD., podpredsedníčka KK GO

Ústav geografie PV UPJŠ, Jesenná 5, 040 01 Košice
+421 55 234 22 55, stela.csachova@upjs.sk

Adresár autorského kolektívu GO pre ZŠ a OG:

Mgr. Gabriela Nováková, PhD., vedúca autorského kolektívu

Katedra humánnej geografie a demografie, Prírodovedecká fakulta UK v Bratislave, Mlynská dolina, Ilkovičova 6, B-1 č. 309c, 842 15 Bratislava
+421 2 60 29 61 61, gabriela.novakova@uniba.sk

Mgr. Eva Džupinová, PhD.

UIŠI, Fakulta informatiky a informačných technológií STU, Ilkovičova 2, 842 16 Bratislava
dzupinova@gmail.com

RNDr. Hilda Kramáreková, PhD.

Katedra geografie a regionálneho rozvoja FPV UKF, Trieda A. Hlinku 1, 949 74 Nitra
+421 37 640 86 38, hkramarekova@ukf.sk

doc. RNDr. Alena Dubcová, CSc.

Katedra geografie a regionálneho rozvoja FPV UKF, Trieda A. Hlinku 1, 949 74 Nitra
+421 37 640 86 36, adubcova@ukf.sk

Preklad testov do maďarského jazyka:

RNDr. Ferenc Zirig

Gymnázium Á. Vámbéryho s vyučovacím jazykom maďarským, Nám. Sv. Štefana 1190/4, 929 36 Dunajská Streda

Zostavil: Autorský kolektív GO pre ZŠ a OG

Vydal: Slovenská komisia Geografickej olympiády a IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže, Bratislava 2018